

Анатолій БАГНЮК
головний редактор «Замку»

Вересень у Кременці — не просто перший місяць осені, не тільки початок навчального року, а й місяць діалогу культур українського і польського народів. Зрозуміло, цей діалог не припиняється ніколи, проте його особливо яскравий спалах припадає на перші вересневі дні — період народження великого польського поета Юліуша Словацького, коли в Кременці і багатьох інших містах регіону проходить культурно-мистецький форум «Діалог двох культур». Палітра його заходів — різнобарвна: конференції, концерти, літературно-мистецькі зустрічі, виставки, презентації наукових і літературних видань, демонстрації фільмів, дискусії за круглим столом тощо.

Іх підготовка та здійснення зумовили творчуспівпрацю й об'єднання організаційних зусиль українських і польських інституцій. З української сторони це були Літературно-меморіальний музей Юліуша Словацького у Кременці, Кременецька гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, Інститут Івана Франка НАН України у Львові, Національна спілка письменників України, Товариство відродження польської культури ім. Юліуша Словацького у Кременці; з польської — Фондація «Допомога полякам на Сході», Музей Юзефа Пілсудського у Сулеювку, Музей Анни і Ярослава Івашкевичів у Ставіску. Заходи «Діалогу...» здійснювалися під патронатом Міністерств культури України та Польщі, Посольства Польщі в Україні, Тернопільської обласної ради, Тернопільської облдержадміністрації, Кременецької райради і Кременецької РДА, Кременецької міської ради, а також за підтримки Генеральних Консульств Польщі у Львові та Луцьку. Географія «Діалогових...» дійств — досить широка: Кременець — Нагуєвичі — Дрогобич — Журавно — Львів — Ставіско.

Формування літературознавчої і культурознавчої концепції «Діалогу...» спрямовували Наталія Ержиківська (Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України), Тамара Сеніна (Літературно-меморіальний музей Юліуша Словацького у Кременці), Маріуш Ольбромський (Музей Анни і Ярослава Івашкевичів у Ставіску); історичної — Афанасій Ломакович (Кременецька гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка) і Гжегож Новік (Музей Юзефа Пілсудського у Сулеювку).

Кременецька сторінка «Діалогу...» розпочалась урочистим богослужінням у костелі св.Станіслава, покладанням квітів до пам'ятника Тарасові Шевченку, на могилу матері Юліуша Словацького Саломеї Словацької-Бекю та урочистою ходою учасників Форуму вулицею Юліуша Словацького до Літературно-меморіального музею його імені.

Крім офіційної частини, програма відкриття «Діалогу двох культур» включала виставки, підготовлені польською стороною: «Каплиця Святої Трійці на території замку в Любліні. Там, де Схід зустрічається із Заходом» (Музей у Любліні) та «Портрет із віршів та спогадів. Поетична група «Волинь»» (Музей Анни і Ярослава Івашкевичів у Ставіску).

З нашої сторони були виставлені тематичні композиції осінніх квітів, виконані учнями кременецьких шкіл, і організований мистецький вернісаж художніх полотен місцевих майстрів пензля, основу якого склали роботи художників-мистецтвознавців нашої академії Олександри Панфілової, Тетяни Балбус, Богдани Гуменюк, Марії Швед, Іванни Погонець і художників-кременчан Володимира Стецюка, Ніла Зварунчика, Софії Свирид

КУЛЬТУРИ ЗБАГАЧУЮТЬСЯ В ДІАЛОЗІ

Крім офіційної частини, програма відкриття «Діалогу двох культур» включала виставки, підготовлені польською стороною: «Каплиця Святої Трійці на території замку в Любліні. Там, де Схід зустрічається із Заходом» (Музей у Любліні) та «Портрет із віршів та спогадів. Поетична група «Волинь»» (Музей Анни і Ярослава Івашкевичів у Ставіску).

З нашої сторони були виставлені тематичні композиції осінніх квітів, виконані учнями кременецьких шкіл, і організований мистецький вернісаж художніх полотен місцевих майстрів пензля, основу якого склали роботи художників-мистецтвознавців нашої академії Олександри Панфілової, Тетяни Балбус, Богдани Гуменюк, Марії Швед, Іванни Погонець і художників-кременчан Володимира Стецюка, Ніла Зварунчика, Софії Свирид

дани Гуменюк, Марії Швед, Іванни Погонець і художників-кременчан Володимира Стецюка, Ніла Зварунчика, Софії Свирид

і Жанни Трішук. До мистецької програми «Діалогу...» увійшли концерт музичного гурту «Слов'яни», що діє при Кременецькій римокатолицькій парафії, концерт фортепіанної музики у виконанні лауреата всеукраїнських і міжнародних конкурсів Івана Добриніна та польські й українські народні пісні, подаровані слухачам польською солісткою Уршулею Неміровською.

Теоретична частина програми Форуму розпочалась науковою конференцією «Романтизм польський та український», де основна увага була приділена творчості Юліуша Словацького (Владзімеж Торунь, Люблінський Католицький Університет Яна Павла II; Євген Нахлік, Інститут Івана Франка НАН України; Рената Гадомська-Серафін, Ягеллонський Університет у Кракові; Венцислав Неміровський, Університет Марії Склодовської-Кюрі в Любліні). Дослідники висвітлювали нові аспекти романтичного тлумачення світу (Йосип Лось, Львівський НУ ім. Івана Франка), місце романтизму у драматичному театрі (Станіслав Дзедзіц, Ягеллонський Університет у Кракові), польсько-українські романтичні традиції в літературі (Станіслав Шевченко, НСПУ, м.Київ), характеризували українську школу в польській поезії (Гражина Галькевич-Сояк, Університет Миколая Коперника в Торуні). Тут же професор Гжегож Новік презентував чергове видання Збірника «Діалог двох культур» за 2017 рік.

Наступним питанням, на якому зосередились науковці — учасники «Діалогу...», стала «Література Волині, Поділля та Київщини». Українські дослідники презентували свої розвідки в царині польського літературного процесу (Людмила Ромашенко, Черкаський НУ ім. Богдана Хмельницького) і зокрема творчих взаємин майстрів пера двох народів (Надія Бойко, Наталія Ержиківська з Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка

НАН України). Польські літературознавці аналізували українську тематику в польській літературі (Мирослава Олдаковська-Куфльова, Католицький Університет Яна Павла II в Любліні), творчі взаємини видатних постатей літературного процесу (Людмила Сірик, Університет Марії Склодовської-Кюрі в Любліні) і навіть місце Кременця в літературному просторі (Генрик Дуда, Католицький Університет Яна Павла II в Любліні). Йшлося і про українсько-польські та польсько-українські переклади: польські фахівці Лех Войцех Шайдак, Казімеж Бурнат говорили про здобутки українських перекладачів, а українські дослідники Наталія Ержиківська, Тамара Сеніна і Микола Проців — про успіхи їхніх польських колег. Завідувач кафедри української філології та суспільних дисциплін нашої академії, доцент Олег Васишин сказав слово про світлої пам'яті поета Івана Драча, як відомого перекладача творів Юліуша Словацького. Літератор Францішек Габер і професор Маріуш Ольбромський презентували новинки польської поезії.

Ядром культурознавчого сектора «Діалогу...» стала наукова конференція «Музейна справа та культурна спадщина», ключовими тематичними дослідженнями якої були різні аспекти функціонування Кременецького лицю (Ян Склодовський, Товариство істориків мистецтва, Варшава; Еміль Ноїнський, Музей Юзефа Пілсудського у Сулеювку), життєдіяльності волинських діячів української культури (Яцек Мишковський, Коло кременчан у Варшаві), творчість Юліуша Словацького (Марина Павленко, Уманський ДПУ ім. Павла Тичини; Оксана Зуб, Літературно-меморіальний музей Юліуша Словацького у Кременці).

Історичний сектор «Діалогу...» виявився наймасштабнішим за змістовим наповненням та кількістю учасників. Програма наукової конференції «Польські й українські дороги до незалежності» включала більше десятка доповідей науковців України та Польщі.

Сама конференція, що проходила в читальному залі історичного Лицейного корпусу, набула форми фахової дискусії толерантного характеру.

Її учасниками були викладачі та студенти спеціальності «Історія» нашої академії. Польські дослідники висвітлювали релігійне життя Речі Посполитої (Марта Трояновська, Національний музей Перемишлянської землі), польсько-українські взаємини минулого та сучасності (Венцислав Неміровський, Університет Марії Склодовської-Кюрі в Любліні; Малгожата Басай, Лукаш Вечорек, Музей Юзефа Пілсудського у Сулеювку). Фундаментальну проблему «Польські та українські дороги до незалежності в 1918

— 1920 рр. Спроба порівняння» вирішували професор Гжегож Новік (Інститут політичних студій ПАН). Українську сторону представляли доцент Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка Володимир Собчук з доповіддю «Між Богом

і людьми: адаптація Православної церкви на Заході Волині до суспільно-політичних реалій 1920 — 1930-х років», доктор історичних наук, доцент Ірина Скакальська — дослідженням «Внесок громадсько-політичного діяча Західної Волині Бориса Козубського в боротьбу за державність України», а також професор Східноєвропейського НУ ім.Лесі Українки Оксана Калішук — з темою «Волинський експеримент

Генрика Юзевського і спроби українсько-польського порозуміння» і дослідник т е р н о п о л я н и н Олександр Левченко — з науковою розвідкою «Україна і Нобелівський лауреат Лех Валенса».

Один із важливих елементів «Діалогу...» — презентація нових публікацій українських та польських видавництв: «Франківська енциклопедія» у 7 томах, «Річ Посполита Кременецька, або Нові Волинські Афіни», «Образотворча спадщина Богдана Лепкого», «Тернопіль: 1540 — 1944», «Сучасний літературний процес в іменах українських і польських митців», «Поетична група «Волинь»», «Українсько-польське театральне пограниччя: географічне й історичне окреслення феномену», «Бандура як історичний феномен», «Поступи кременецьких митців на шляху відродження традицій польсько-української художньої школи», «Арфи і ліри давніх кочівників Євразії: музичні інструменти з розкопок польських археологів у Галичині кінця XIX — першої половини XX століття».

Знайшлося місце і розмові про періодичні видання: про українську тема-

тику в окремих газетах і журналах Польщі інформували учасників Форуму Януш Палюх (Краків), Лешек Вонтрубський, Вольдемар Михальський (Люблін); про регіональні українські видання говорили Іван Потій,

Ірина Дем'янова (Кременець), а старший науковий співробітник Літературно-меморіального музею Юліуша Словацького у Кременці Олена Гаськевич презентувала оригінальне дослідження «Регіональна преса Кременецького повіту 20 — 30-х років XX століття».

... Із Кременеччини маршрут «Діалогу двох культур» проліг на Львівщину — у просторі, а в часі — у вересень наступного року.